

УДК 342.951, 351.811

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2022.14>**В. Приходько,**кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України

М. Александров,кандидат юридичних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник

Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність проблеми дослідження. Проблема забезпечення безпеки дорожнього руху на дорогах України стосується кожного, оскільки всі ми є учасниками дорожнього руху, хтось водій, хтось пасажир, хтось пішохід. Порушення правил дорожнього руху часто-густо супроводжується дорожньо-транспортними пригодами, наслідки яких бувають інколи дуже тяжкими. Ситуація погіршилася з початком широкомасштабного військового вторгнення Росії в Україну та ведення активних бойових дій по всій території країни.

Реалії сьогодення свідчать про те, що в умовах сучасних загроз питання щодо адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) набуває неабиякої актуальності, зокрема в умовах воєнного стану, який введено по всій території нашої держави з 24 лютого 2022 року. Особливої важливості набувають заходи, які допоможуть врятувати життя цивільних, зокрема на територіях де відбуваються активні бойові дії.

Стратегічним напрямом у системі заходів здійснюваних державою щодо зміцнення законності та правопорядку, у тому числі й у сфері дорожнього руху, є профілактика правопорушень. Вона

є найбільш дієвим шляхом боротьби з правопорушеннями, передусім забезпечуючи виявлення й усунення (нейтралізацію) їх витоків. Значною мірою це запобігання самої можливості здійснення правопорушень та зниження рівня транспортного травматизму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адміністративно-правової профілактики ДТП в Україні розглядали такі вчені, як: М. Ю. Веселов, М. В. Кутерга, В. А. Мисливий, С. О. Захарченко та ін. З останніх наукових досліджень, присвячених питанням профілактики ДТП під час воєнного стану, варто виділити праці М. Єрема, Я. Лепеха, Л. Шевченко.

Мета дослідження – проаналізувати особливості адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортних пригод в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Війна приносить смерть і руйнування, створює нові умови життя, до яких ми маємо пристосуватись, щоб вижити і убезпечити своїх близьких. Важливо знати: дотримуючись низки простих правил поведінки на дорозі у період війни й не допускаючи ДТП, громадяни не відволікають поліцейських, які свій час можуть присвятити обороні держави.

Як і будь-яка діяльність, профілактика порушень правил дорожнього руху має свої цілі, якими є:

- усунення або взагалі нейтралізація причин порушень правил дорожнього руху, а також умов, що їм сприяють;

- обмеження дії негативних соціальних явищ та процесів, які не лежать у сфері адміністративної деліктності, але взаємопов'язані з нею;

- нейтралізація негативного впливу мікросередовища особи, що формує антигромадську установку особи (учасника дорожнього руху) та чинить вплив на мотивацію її поведінки;

- вплив на особу, яка за своїми морально-психологічними якостями здатна порушити правила дорожнього руху та продовжувати протиправну діяльність [1, с. 144].

Доцільно зауважити, що С. О. Захарченко виокремлює п'ять головних напрямів профілактики дорожньо-транспортних проступків:

- здійснення контролю за неухильним виконанням водіями правил безпеки руху на шляхах;

- забезпечення належного технічного стану транспортних засобів, контроль за здійсненням встановлених правил експлуатації та безпеки;

- підтримка належного стану доріг та дорожніх знаків, контроль за своєчасним ремонтом шляхів;

- висока фахова підготовка водіїв, контроль за станом здоров'я, тверезості і готовності до керування транспортом;

- «виховання» пішоходів та контроль за додержанням правил безпеки всіма учасниками руху [2, с. 67–68].

Науково-дослідний Інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної Академії правових наук України розробив **пам'ятку для населення** «Правила поведінки учасників дорожнього руху під час війни» [3].

Де паркувати свій автомобіль? Власний транспорт, за можливості, зберігати на охоронюваному підземному паркінгу, у капітальному гаражі або на автомобільній стоянці, оточеній з усіх

боків міцним парканом чи будівлями. Залишення транспортного засобу на вулиці підвищує шанси його знищення або пошкодження від вибухів.

Експлуатація транспортного засобу та будь-які переміщення пішки у межах одного чи кількох населених пунктів мають відбуватись з дотриманням комендантської години. Її тривалість відрізняється у різних містах. Тому планувати тривалі переїзди слід з урахуванням цих вимог і бажано із запасом у 30 хвилин для уникнення можливих непорозумінь із працівниками правоохоронних органів та військовослужбовцями.

У разі порушення комендантської години патруль має право Вас затримати, застосувати фізичну силу, спецзасоби і, в окремих випадках, зброю [3].

За невиконання законних вимог патруля порушнику комендантської години загрожує штраф, громадські чи виправні роботи, адміністративний арешт до 15 діб (ст. 185 КУпАП) [4]. У разі надання опору порушник може бути притягнутий до кримінальної відповідальності й позбавлений волі до 2 років (ст. 342 КК України) [5].

Коли плануєте переїзд на автомобілі:

- після прийняття рішення про евакуацію на автомобілі на значну відстань (500 і більше кілометрів) рекомендується не лише перевірити перед виїздом і забезпечити технічно справний стан й комплектність транспортного засобу, а й розрахувати обсяг наявного палива у баку автомобіля з урахуванням його браку на автомобільних заправних станціях й лімітованим продажем (до 10–20 л);

- у разі потреби в евакуації автомобілем членів родини, чисельність яких перевищує допустиму для конкретного типу транспортного засобу (частіше 5 осіб), за можливості, краще зробити дві або більше поїздок з тим, щоб уникнути небажаних негативних наслідків фізичного і правового характеру;

- вжиття водіями-переселенцями та водіями-біженцями посиленних заходів обережності при евакуації на автомобілі. Зокрема, під час перевезення

на ньому, включаючи причепи, негабаритних вантажів, особистих речей необхідно правильно їх розміщувати та надійно закріплювати, не допускати відхилення від Правил дорожнього руху, які регламентують порядок перевезення вантажів [3].

На період воєнного стану в Україні на дорогах встановлюється блокпости з метою виявлення диверсантів та ворожих груп, що намагаються прорватися в тил тощо. Міністр оборони Олексій Резніков закликав українців дотримуватися простих правил.

Блокпост під час війни – це об’єкт підвищеного ризику. Завдання кожного водія – мінімізувати цей ризик і не створювати додаткових проблем для інших учасників дорожнього руху. Воєнний стан не означає, що ви позбавлені всіх прав, проте в умовах війни важливо знайти баланс між вимогами безпеки службовців на посту, оборони України і правами та свободами кожної людини, яка такий блокпост перетинає. Останнім однозначно варто відмовитися від фото і відеозйомки, агресивного спілкування і поведінки та максимально співпрацювати із службовцями, аби всі учасники процедури залишалися живими, здоровими та не мали проблем із законом у цей складний час.

На блокпостах, на яких несуть службу представники територіальної оборони або військовослужбовці Збройних Сил України, слід поводити себе чемно, з повагою ставитись до їх вимушених прохань і вимог, надавати, за потреби, можливість оглянути салон та багажник автомобіля, чоловікам призовного, і не тільки, віку не відмовлятися від вручення повістки про виклик до територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

При під’їзді до блокпоста необхідно:

- зменшити швидкість автомобіля;
- завчасно приготувати документи для перевірки;
- вимкнути фари;
- увімкнути аварійне світло;

- не вести відео зйомку;
- без дозволу військових не виходити з автомобіля;
- чітко відповідати на питання військових;

– бути готовими на вимогу відкрити багажник та оглянути салон автомобіля;

- після огляду та дозволу продовжити рух, не набирати швидкість різко [6].

Порядок перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1456 «Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану» [7].

Право на проведення перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян надано відповідним уповноваженим особам Національної поліції України, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної міграційної служби України, Державної митної служби України та Збройних Сил України, які визначені в наказі коменданта.

Уповноважена особа має право вимагати в особи пред’явити документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, у таких випадках:

- особа має зовнішні ознаки, схожі на ознаки особи, яка перебуває в розшуку, або безвісно зниклої особи;
- існує достатньо підстав вважати, що особа вчинила або має намір вчинити правопорушення;
- особа перебуває на території чи об’єкті із спеціальним режимом;

– в особи є зброя, боєприпаси, наркотичні засоби та інші речі, обіг яких обмежений або заборонений або для зберігання, використання чи перевезення яких потрібен дозвіл, якщо встановити такі права іншим чином не можливо;

– особа перебуває в місці вчинення кримінального, адміністративного правопорушення або дорожньо-транспортної пригоди, іншої надзвичайної події;

– зовнішні ознаки особи чи транспортного засобу або дії особи дають достатні підстави вважати, що особа причетна до вчинення правопорушення, транспортний засіб може бути знаряддям чи об'єктом вчинення правопорушення;

– порушення особою відповідних заборон, введених на території, де запроваджено правовий режим воєнного стану [8].

Представники Збройних Сил України чи тероборони не мають на блокпостах засобів для верифікації електронної версії документів, тому навіть якщо документ, що посвідчує особу, доступний у додатку «Дія», слід мати з собою паспорт громадянина у паперовому вигляді або ID-картку.

Поверхневу перевірку речей, транспортних засобів, багажу та вантажу проводять у випадках, якщо існує достатньо підстав вважати:

– що у транспортному засобі перебуває правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб;

– що у транспортному засобі перебувають речі, обіг яких заборонено чи обмежено або які становлять загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб;

– що речі, багаж, вантажі або транспортний засіб є знаряддям вчинення правопорушення та / або вони перебувають в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку.

Уповноважена особа під час проведення поверхневої перевірки тран-

спортного засобу має право вимагати відкриття кришки багажника та / або двері салону.

Під час такої перевірки, ви повинні самостійно показувати вміст особистих речей чи транспортного засобу.

У разі підозри на блокування можуть перевірити телефон, фотоапарат, відео щодо зйомки заборонених об'єктів. Якщо встановлено, що зйомка велася, їх можуть забрати.

Автомобілістам, в умовах воєнного стану, тимчасово заборонено використовувати відео реєстратори на дорогах.

Важливо: фотографування та відеозйомка військовослужбовців, блокування категорично заборонена [9].

Правила поведінки під час їзди на автомобілі в умовах воєнного стану:

– відмовтесь від намірів експлуатації автомобіля у період оголошення повітряної тривоги. В іншому випадку збільшуються у рази шанси стати жертвою ворожого авіабомбардування, обстрілів артилерії або реактивних систем залпового вогню;

– водіям слід надати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали від розриву снарядів або у перебігу ДТП, з подальшим транспортуванням жертв до закладу охорони здоров'я (бажано на контрольованій Україною території) за неможливості виклику або приїзду карети швидкої допомоги;

– при русі автомобілем по дорозі, особливо по окупованій ворогом території або ділянках шосе, які нещодавно звільнені Збройними Силами України від окупації, треба уникати наїзду на будь-які, навіть невеликі, перешкоди. Ними можуть виявитись міни, гранати, снаряди, що не розірвались, та інші вибухонебезпечні предмети;

– якщо виникла необхідність зупинити транспортний засіб під час руху по окупованій території чи контрольованій військами України території, яка межує із зоною бойових дій, у жодному разі неможна торкатись,

піднімати, прибирати та учиняти інші дії з будь-якими предметами, що перебувають на узбіччі, у смітниках на зупинках транспорту, у лісосмузі біля дорожнього полотна. Це може бути вибухівка, яка свідомо чи випадково опинилась у цьому місці;

– при наближенні військової, у тому числі броньованої, техніки на дорозі, яка має дві й більше смуги для руху в одному напрямі, необхідно рухатись максимально близько до правого краю проїзної частини, щоб уникнути зіткнення, яке може закінчитись фатально;

– у випадку проїзду організованої колони української військової техніки у складі трьох і більше одиниць з керуючим, то, за необхідності, треба здійснювати її обгін повністю за один раз. Якщо у керівного ланцюжка увімкнена сирена, то обгін такої колони заборонений. У разі відсутності керівного у колоні військової техніки, то дозволяється здійснювати її обгін, у тому числі займаючи простір між військовою технікою;

– краще уникати обгін, випередження та інші маневри на дорозі поряд із ворожою військовою технікою.

– перебуваючи у багатокілометровому заторі або довгій черзі на митниці при перетині державного кордону України не треба здійснювати обгін інших транспортних засобів. Це може викликати в інших водіїв обурення, образи, прояви агресії аж до пошкодження Вашого автомобіля і навіть застосування насильства. Не забувайте, що інші громадяни перебувають у такій же складній ситуації, як і Ви!;

– при здійсненні обгону або випередження транспортним засобом з написом «Вантаж 200» або «Вантаж 300» рекомендується надати йому право безперешкодного проїзду [10].

Необхідно також зазначити, що сьогодні, під час війни, свої зобов'язання у повному обсязі та у визначений термін виконують 88% страхових компаній. Про це повідомив у своєму блозі голова Національного банку України Кирило Шевченко [11].

Це означає, що страховий ринок у короткий термін зміг перебудувати свою роботу з урахуванням військового стану, зробити обслуговування клієнтів більш доступним та виконати рекомендації регулятора щодо роботи у такий складний для країни період. У той же час з'являються публікації із зазначенням наростаючих проблем у ряду страхових компаній внаслідок втрати доходів (страхових платежів) на 50 – 90%. Крім того, страховий ринок України все більше переходить на електронний варіант роботи. І це стосується всіх видів страхування, у тому числі обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (далі – ОСЦПВ).

Слід наголосити, що нова реальність, що склалася під час воєнного стану у сфері дорожнього руху, підвищила вразливість користувачів транспортних засобів. Особливо це стосується проблем, які можуть бути у вас під час потрапляння в ДТП та врегулювання страхового випадку. Ви можете зіткнутися з низкою проблем, які сьогодні мають місце:

– внаслідок ДТП немає серйозних наслідків для життя та здоров'я та тяжких майнових наслідків, а ваш співучасник ДТП відмовився оформляти європротокол та поїхав з місця ДТП;

– поліція не приїхала на ваш виклик, якщо потерпілих і важких наслідків немає;

– страхова компанія затримує відшкодування збитків або відмовляє у відшкодуванні через бойові дії;

– співробітник страхової компанії не приїде до місця ДТП для оцінки збитків, тому що їх немає у цьому населеному пункті.

Моторне (транспортне) страхове бюро України (далі – МТСБУ) є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів

за шкоду, заподіяну третім особам навіть за умови воєнного стану, незважаючи на те, що значна частина працівників МТСБУ перебуває в евакуації у різних місцях України та Європи. Тому, у своїй діяльності МТСБУ виконує наступні завдання:

1. У звичайному режимі функціонує Централізована база даних МТСБУ, що дає змогу оперативно перевірити наявність та дію договору ОСАЦПВ;

2. Працюють сервіси «електронний поліс» та «електронний європротокол»;

3. Надано можливість укласти договори «Зелена карта» в електронному варіанті та оформлення їх у чорно-білих копіях або шляхом генерування pdf-файлів.

4. Контакт-центр МТСБУ працює в обмеженому режимі (тільки IVR), оскільки більшість працівників перебувають у евакуації.

5. Повідомити про страховий випадок або надіслати питання можна електронною поштою;

6. З приводу здійснення регламентних виплат, МТСБУ просить користуватися послугами електронного зв'язку та надсилати заяви, повідомлення про ДТП та інші документи, пов'язані з проведенням регламентних виплат, на електронну адресу МТСБУ (mtibu@mtibu.kiev.ua.) [11].

Як бачимо, в умовах воєнного стану, з метою виконання гарантійних функцій стосовно відшкодування шкоди, завданої третім особам при експлуатації наземних транспортних засобів, МТСБУ наполегливо рекомендує усім особам, що звертаються до МТСБУ з приводу здійснення регламентних виплат, користуватися послугами електронного зв'язку та надсилати заяви, повідомлення про ДТП та інші документи, пов'язані з врегулювання страхового випадку на електронну адресу МТСБУ.

Висновки. Адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортних пригод є стратегічним напрямом у системі заходів, здійснюваних

державою щодо зміцнення законності та правопорядку, у сфері дорожнього руху. Вона є найбільш дієвим шляхом боротьби з правопорушеннями, передусім забезпечуючи виявлення й усунення (нейтралізацію) їх витоків, особливо під час воєнного стану. Значною мірою це запобігання самої можливості здійснення правопорушень.

Отже, адміністративно-правова профілактика дорожньо-транспортних пригод в умовах воєнного стану має враховувати ситуацію та бути адаптованою до поточних умов в залежності від рівня безпеки кожного регіону. Різні території зазнали різного впливу війни. Адміністративно-правові заходи у сфері дорожнього руху, що були актуальні в мирний час можуть бути складними для виконання на відносно мирних територіях, а в умовах бойових дій, взагалі неможливими. Однак, не дивлячись на період дії воєнного стану варто констатувати, що стан адміністративно-правової профілактики транспортних пригод в Україні не можна назвати задовільним у зв'язку з високим рівнем аварійності, тому запровадження дієвих заходів та вдосконалення існуючих напрямів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху необхідно якнайшвидше, особливо в умовах воєнного стану.

Статтю присвячено дослідженню особливостей адміністративно-правової профілактики дорожньо-транспортних пригод в умовах воєнного стану. Зазначено, що стратегічним напрямом у системі заходів здійснюваних державою щодо зміцнення законності та правопорядку, у тому числі й у сфері дорожнього руху, є профілактика правопорушень. Вона є найбільш дієвим шляхом боротьби з правопорушеннями, передусім забезпечуючи виявлення й усунення (нейтралізацію) їх витоків. Значною мірою це запобігання самої можливості здійснення правопорушень. Зазначено цілі профілак-

тики порушень правил дорожнього руху, а саме: усунення або взагалі нейтралізація причин порушень правил дорожнього руху, а також умов, що їм сприяють; обмеження дії негативних соціальних явищ та процесів, які не лежать у сфері адміністративної деліктності, але взаємопов'язані з нею; нейтралізація негативного впливу мікросередовища особи, що формує антигромадську установку особи (учасника дорожнього руху) та чинить вплив на мотивацію її поведінки. Проаналізовано пам'ятку для населення «Правила поведінки учасників дорожнього руху під час війни», що розроблена Науково-дослідним Інститутом вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної Академії правових наук України. Зазначено, що на період воєнного стану в Україні на дорогах встановлюються блокпости з метою виявлення диверсантів та ворожих груп, що намагаються прорватися в тил. Перелічено правила переїзду через блокпост. При під'їзді до блокпоста необхідно: зменшити швидкість автомобіля; завчасно приготувати документи для перевірки; вимкнути фари; увімкнути аварійне світло; не вести відео зйомку; без дозволу військових не виходити з автомобіля; чітко відповідати на питання військових; бути готовими на вимогу відкрити багажник та оглянути салон автомобіля; після огляду та дозволу продовжити рух, не набирати швидкість різко. Окреслено правила поведінки під час їзди на автомобілі в умовах воєнного стану. Звернено увагу на найголовніші проблеми, які можуть бути під час потрапляння в дорожньо-транспортні пригоди та врегулювання страхового випадку.

Ключові слова: профілактика правопорушень, дорожньо-транспортна пригода, блокпост, евакуація,

Національна поліція, комендантська година, страхова компанія, Збройні Сили України.

Prykhodko V., Aleksandrov M. Features of administrative and legal prevention of road and transport accidents under the conditions of marital state

The article is devoted to the study of the peculiarities of administrative and legal prevention of traffic accidents under martial law. It is noted that a strategic direction in the system of measures implemented by the state to strengthen law and order, including in the field of traffic, is crime prevention. It is the most effective way of combating crimes, primarily ensuring the detection and elimination (neutralization) of their origins. To a large extent, this is the prevention of the very possibility of committing offenses. The goals of prevention of violations of traffic rules are specified, namely: elimination or neutralization of the causes of violations of traffic rules, as well as the conditions that contribute to them; limiting the effect of negative social phenomena and processes that do not fall within the scope of administrative delict, but are interconnected with it; neutralization of the negative influence of a person's microenvironment, which forms an antisocial attitude of a person (a road user) and affects the motivation of his behavior. The note for the public "Rules of behavior of road users during the war" developed by the Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems named after Academician V. V. Stashysa of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine was analyzed. It is noted that during the period of martial law in Ukraine, checkpoints are set up on the roads in order to detect saboteurs and enemy groups trying to break through to the rear. The rules for moving through the checkpoint are listed.

When approaching the roadblock, it is necessary to: reduce the speed of the car; prepare documents for inspection in advance; turn off the headlights; turn on the emergency light; do not conduct video shooting; not to get out of the car without military permission; clearly answer military questions; be ready on demand to open the trunk and inspect the interior of the car; after inspection and permission to continue driving, do not pick up speed suddenly. The rules of behavior when driving a car in martial law conditions are outlined. Attention is drawn to the most important problems that may arise when getting into a traffic accident and settling an insurance claim.

Key words: crime prevention, traffic accident, roadblock, evacuation, National Police, curfew, insurance company, Armed Forces of Ukraine.

Література

1. Кутерга М. В. Забезпечення безпеки дорожнього руху засобами адміністративно-правової профілактики. Науковий вісник публічного та приватного права. Сер. : Адміністративне право і процес, фінансове право. Вип. 4. 2016. С. 142–147.
2. Захарченко С. О. Проблеми профілактики дорожньо-транспортних пригод. Вісник національного університету внутрішніх справ. Спецвипуск. 2001. С. 65–69.
3. Як змінилися правила поведінки учасників дорожнього руху під час війни: веб-сайт. URL: <https://izbirkom.org.ua/urlikbez/obshchestvo-19/2022/yak-zminilisya-pravila-povedinki-uchasnykiv-dorozhnogo-ruhu-pid-chas-vijni/> (дата звернення: 02.09.2022).
4. Про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 7 грудня 1984 р., № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 15.09.2022).
5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р., № 2472-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 17.09.2022).
6. Ленеха Я. Як проходити блокпости: правила від Міноборони: веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/212025-ak-prohoditi-blokposti-pravila-vid-minoboroni/> (дата звернення: 18.09.2022).
7. Про затвердження Порядку перевірки документів в осіб, огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян під час забезпечення заходів правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р., №1456. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1456-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.09.2022).
8. Єрема М. Зупинили на блокпосту: які повноваження мають правоохоронці та що необхідно знати про свої права: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/transportne-pravo/zupinili-na-blokpostu-yaki-povnovazhennya-mayut-pravoohoronci-ta-shcho-neobhidno-znati-pro-svoyi-pra.html> (дата звернення: 20.09.2022).
9. Зупинили на блокпосту: що законно, а що – ні?: веб-сайт. URL: <https://porasnaya.city/cards/209239/zupinili-na-blokpostu-scho-zakonno-a-scho-ni> (дата звернення: 19.09.2022).
10. Правила поведінки учасників дорожнього руху під час війни: офіційний веб-сайт Закарпатської обласної військової адміністрації. URL: <https://carpathia.gov.ua/civilnij-zahist/pravyula-povedinky-uchasnykiv-dorozhnohorukhu-pid-chas-viiny> (дата звернення: 22.09.2022).
11. Шевченко Л. Як оформити ДТП при воєнному стані – докладна Інструкція. Як працюють страхові компанії України з автоцивілки під час війни: веб-сайт. URL: <https://britishinsurance.com.ua/article/yak-oformiti-dtp-pri-voennomu-stani---dokladna-nstruktsiya-yak-pratsyuyut-strakhovi-kompanii-ukraini-z-avtotsivilki-pid-chas-vijni> (дата звернення: 21.09.2022).

